

УДК 378.5.016

FORMATION OF EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL SELF-EFFICIENCY OF THE FUTURE SOCIAL WORKER IN THE PROCESS OF ACTIVE FORMS OF GROUP INTERACTION**ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ САМОЕФЕКТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В ПРОЦЕСІ АКТИВНИХ ФОРМ ГРУПОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ****Krykunova O. / Крикунова О.В.***teacher / викладач,***Sobolenko O. / Соболенко О.І.***teacher / викладач***Sabash S. / Шабаш С.П.***teacher / викладач**Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. У статті розглянуто проблему формування професійної успішності майбутнього соціального працівника, його самореалізацію і розвитку творчих здібностей, навчально-професійної самоефективності як показників соціально-професійної зрілості. Підкреслено, що тренінгова робота, сприяє формуванню навичок цілепокладання та проектування перспектив його професійної успішності. Активні методи, психологічні ігри, творчо-рефлексивні вправи формують вміння працювати в команді, створювати комфортний психологічний клімат, атмосферу взаєморозуміння, взаємовиручки і довіри. Ігрові методи сприяють розвитку комунікативного, інтерактивного та перцептивного компонентів спілкування, збагачується досвід міжособистісного спілкування, формують навички емоційної саморегуляції, уміння взаємодіяти у конфліктних ситуаціях та використовувати невербальні засоби для ефективного спілкування.

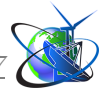
Ключові слова: самоефективність, активне соціально-психологічне навчання, соціальний працівник.

Вступ. Формування навчально-професійної самоефективності здобувача освіти, його самореалізація і розвиток творчих здібностей та мобільності є показником соціально-професійної зрілості, що забезпечує професійну успішність та компетентність майбутнього соціального працівника.

Модернізація системи вищої освіти України, у зв'язку з динамічними змінами, які відбуваються у нашій країні і світі, сприяє підготовці конкурентноздатного фахівця, важливою професійною характеристикою якого є позитивне ставлення до діяльності, емоційна стабільність, прогнозованість розвитку його особи[3].

Формування професійно зрілої особистості, розвиток її творчого потенціалу, самореалізація студента залежить від емоційного самопочуття, благополуччя і психологічної підтримки молоді здобуває особливу актуальність у сучасних умовах кризи соціальних відносин і підвищення темпу життя.

У дослідженнях вітчизняних вчених (Л.Аболін, В.Бодров, В.Маріщук, О.Свядоц) та зарубіжних (Р.Бенджамін, С.Кобаса, С.Хопфал та ін.) накопичено матеріал з проблеми формування професійної успішності.

Основний текст. Аналіз професійної підготовки здобувачів вищої освіти свідчить про недостатню розвиненість соціальних якостей особистості, що вимагає переосмислення явища соціальної зрілості. В розвитку особистості великий вплив мають зовнішні чинники і внутрішні (власна особистісна позиція студента, його суб'єктивне ставлення до діяльності, практична самореалізація у діях та вчинках)[1].

Соціальну зрілість майбутнього соціального працівника розглядають як результат формуючих впливів, що здійснюється під час навчання, у готовності до життєвого і професійного самовизначення. Студент, будучи одночасно суб'єктом і об'єктом впливів, долучається до зовнішніх і внутрішніх ресурсів розвитку складових соціальної зрілості (професіоналізація навчання, збільшення особистої відповідальності за отриманий результат, необхідність самомотивації). Дослідження свідчить про недостатню розвиненість тих соціальних якостей, своєрідних компетенцій без яких успіх у професійній діяльності може бути проблематичним.

С. Максименко О. Родіна, П. Прудков та інші стверджують, що професійне самовизначення є одним з аспектів становлення професійного мислення та розвитку комунікативної сфери, умов формування професійно значущих якостей студентів [5].

Професійна успішність майбутнього соціального працівника неможлива без навчально-професійної самоефективності. Поняття «самоефективність» було введено А. Бандурою. Самоефективність є одним із головних понять соціально-когнітивної теорії, згідно з якою психологічне функціонування людини можна описати у взаємодії трьох груп факторів – поведінкових, когнітивних та фактору навколишнього середовища. Під самоефективністю А.Бандура розумів відчуття власної компетентності та ефективності, уміння усвідомлювати свої здібності і вибудовувати поведінку, яка б відповідала специфічній задачі або ситуації.

Навчально-професійна самоефективність оцінка студентами своїх здібностей щодо здійснення навчально-професійної діяльності, яка формується у процесі проходження усіх етапів вузівської підготовки, за умови поступового накопичення власного професійного досвіду [1].

У психологічній літературі застосовується різна термінологія і класифікація активних методів навчання. Л. Петровська зазначає, що всі ці методи можна звести до двох великих блоків – групові дискусії та ігрові методи, які проходять у тренінговій взаємодії[2].

Активне соціально-психологічне навчання спілкуванню сприяє формуванню навичок цілепокладання та проектування перспектив власної професійної успішності, навичок прийняття рішень, самоорганізації, планування робочого часу.

Однією із інноваційних форм активного навчання студентів є освітній діалог у виді тренінгу формування професійної успішності майбутніх соціальних працівників. Метою тренінгу є створення психолого-педагогічних умов для особистісного і професійного розвитку студентів шляхом рефлексивного аналізу аспектів власного Я, становлення адекватної

самооцінки, усвідомлення та злиття власних професійних цілей та перспектив свого життя. Тімбілдінг, тобто будівництва команди, спрямований на згуртування колективу, здійснюється у процесі використання активних методів взаємодії учасників тренінгу.

Розширенню та поглибленню теоретичних і практичних знань студентів про спілкування та взаємодію як засобу становлення особистості майбутнього соціального працівника сприяють психологічні ігри та творчо - рефлексивні вправи на розвиток командної єдності та відчуття командного духу.

Виділяють *структуру тренінгу формування професійної успішності майбутніх соціальних працівників*.

Перший блок. Особистісний розвиток майбутнього соціального працівника у міжособистісному спілкуванні і взаємодії.

Мета: створення психолого-педагогічних умов для особистісного і професійного розвитку студентів через рефлексивний аналіз ними різних аспектів власного «Я» та власних можливостей.

Завдання:

- розвивати професійну самосвідомість;
- сприяти появі досвіду внутрішньо-мотивованої поведінки;
- розвиток професійно зорієнтованої «Я»концепції учасників;
- усвідомлення власних можливостей та обмежень у майбутній професійній діяльності;
- формування ціннісної сфери;
- виявити особисті ресурси.

Практичні вправи:

- «Впливові стосунки».
- «Уявні ситуації».
- «Розуміння власного гніву».
- «Як загасити вибух емоцій».
- «Список якостей, важливих для спілкування».
- «Прийом гостей».
- «Ефективність взаємодії – що це означає».

Другий блок. Цілепокладання.

Мета: формування навичок цілепокладання.

Завдання:

- сприяти формуванню навичок цілепокладання;
- сприяти формуванню навичок планування;
- розвивати мотивацію досягнення встановлених цілей.

Практичні заняття:

Заняття 1. *Формування навичок цілепокладання у професійній сфері*

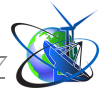
Вправа «Мій улюблений прикметник»

Вправа «Якби...»

Портрет професійно успішної людини

Вправа «Успішний фахівець».

Конкурс: «Промова професійно успішної людини» і «Формула для аутотренінгу професійно успішної людини».

Рефлексивне коло.

Заняття 2. *Мотивація досягнення встановлених професійних цілей.*

Вправа-привітання «Хочу-можу-буду у професії»

Вправа «Долоня»

Групова дискусія на тему «У чому відмінність понять «Мрія» та «Мета».

Вправа «Технологія перетворення мрії у мету».

Рефлексивне коло.

Заняття 3. *Формування навичок планування майбутньої професійної діяльності.*

Вправа «Драбина професійних досягнень».

Вправа «Актуалізація власних ресурсів».

Рефлексія II блоку.

Третій блок. Професійні перспективи.

Мета: проектування професійних перспектив.

Завдання:

1. Сприяти усвідомленню перспектив власного професійного майбутнього учасниками групи.
2. Набуття навичок проектування майбутньої професійної діяльності та власних перспектив у професії.
3. Сприяти входженню учасників у професійну спільноту.

Практичні заняття:

Заняття 1. *Усвідомлення перспектив власного професійного майбутнього*

Вправа-привітання «Мені приємно тобі сказати...».

Вправа «Мої професійні бажання».

Візуалізація професійних цілей.

Вправа «Я - № 1 у своїй професії!».

Рефлексивне коло.

Заняття 2. *Побудова професійних перспектив власного майбутнього*

Вправа «Все може бути».

Вправа «Індивідуальний образ світу».

Вправа «Особиста професійна перспектива».

Висновки.

Отже найважливішим напрямом роботи на тренінгових заняттях є виявлення і усвідомлення студентами особливостей своєї комунікативної діяльності, що є передумовою вдосконалення вміння педагогічного спілкування. Показником формування професійної успішності майбутнього соціального працівника є розвиток творчих здібностей, та навчально-професійної самоєфективності за допомогою активних методів навчання.

Питання професійної успішності майбутнього соціального працівника та практичного застосування тренінгу актуальне у розвитку атракції, як феномену міжособистісного спілкування. Сучасні суспільні відносини потребують вміння соціального працівника проявляти взаєморозуміння, взаємну симпатію, позитивні емоційні стосунки, створення комфортного психологічного клімату, які оптимізують результативність діяльності майбутнього соціального працівника.

Література:

1. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект)/ Ю.В.Васьков. Харків: Скорпіон, 2000. 120 с.
2. Галузінська М.І. Основи педагогіки і психології: навч. посібник / М.І. Галузінська, С.І. Плахотна .Умань:ВПЦ «Візаві», 2019. 305 с.
3. Галузінська М.І., Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів.Умань: ВПЦ «Візаві», 2019.2 40 с.
4. Крамська З.М., Галузінська М.І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи. Умань: Видавець Сочинський М.М., 2021. 238 с.
5. Пащенко М.І. Інноваційні технології навчання: словник-довідник. Умань: ПП Жовтий, 2019. 194 с.
6. Перегончук Н. В. Модель психологічного супроводу розвитку професійної компетентності майбутніх психологів. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2019. Том. XI: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Випуск 19. 520с.

Literature:

1. Yu.V. Vaskov Pedagogical theories, technologies, experience (didactic aspect)/ Yu.V. Vaskov. Kharkiv: Scorpion, 2000. 120 p.
2. Galuzinska M.I. Basics of pedagogy and psychology: teaching. manual / M.I. Galuzinska, S.I. Plahotna. Uman: "Vizavi" VTC, 2019. 305 p.
3. Galuzinska M.I., Fundamentals of pedagogical mastery: a study guide for students of higher pedagogical educational institutions. Uman: VOC "Vizavi", 2019.2 40 p.
4. Kramska Z.M., Galuzinska M.I. Pedagogical skill of a teacher of a higher school. Uman: M.M. Sochinsky Publisher, 2021. 238 p.
5. Pashchenko M.I. Innovative learning technologies: a reference dictionary. Uman: PP Zhovtyy, 2019. 194 p.
6. Peregonchuk N.V. Model of psychological support for the development of professional competence of future psychologists. Actual problems of psychology: Collection of scientific works of the H. S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine. 2019. Vol. XI: Personality psychology. Psychological assistance of the individual. Issue 19. 520 p.

Abstract. *The article examines the problem of forming the professional success of the future social worker, his self-realization and development of creative abilities, educational and professional self-efficacy as indicators of social and professional maturity. It is emphasized that the training work contributes to the formation of goal-setting skills and projecting the prospects of his professional success. Active methods, psychological games, creative and reflective exercises form the ability to work in a team, create a comfortable psychological climate, an atmosphere of mutual understanding, mutual benefits and trust. Game methods contribute to the development of communicative, interactive and perceptive components of communication, the experience of interpersonal communication is enriched, emotional self-regulation skills are formed, the ability to interact in conflict situations and use non-verbal means for effective communication.*

Key words: *self-efficacy, active social-psychological training, social worker.*